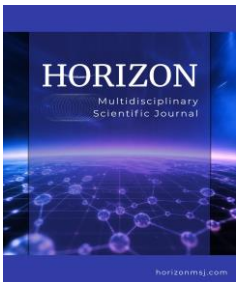
Horizon Multidisciplinary Scientific Journal
Journal homepage: https://horizonmsj.com/
ISSN 3135-4890
E-ISSN 3135-4904



Review Paper

ALMAN DİLİNİN VƏ İNGİLİS DİLİNİN ÖYRƏNİLMƏSİNDƏ MÜASİR TƏDRİS METODLARI

Dilbər Babayeva[1], Nurlana Babayeva[1]

https://orcid.org/0009-0008-8080-2156

[1]Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəzdində Naxçıvan Dövlət Texniki Kolleci, Naxçıvan, Azərbaycan

Article history
Received: 21.10.2026
Revised: 05.11.2026
Accepted: 15.11.2026

*Corresponding Author: Dilbər Babayeva, Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəzdində Naxçıvan Dövlət Texniki Kolleci, Naxçıvan, Azərbaycan
Email:dilber.babayeva97@gmail.com

Xülasə
Məqalədə alman dili, ingilis dili və onların tədrisi üsulları, geniş imkanları, tələbələrin bu dilləri öyrənməyə marağının aşkarlanması və yeni innovativ pedaqoji texnologiyaların tətbiqi barədə məlumat verilir. Müasir tədris ənənəvi qrammatika-çeviridən uzaqlaşaraq kommunikasiya, texnologiya və fərdiləşdirməyə fokuslanır. Hər iki dil üçün CLT/TBL, AI, VR və immersiv media ilə real bacarıqlar inkişaf etdirilir; CEFR standartları və hibrid modellər qlobal normadır.
-Ortaq: Duolingo/Babbel (gamifikasiya), AI botları (söhbət/düzəliş), VR immersiya, podkast/Netflix, SRS (Anki), Tandem mübadiləsi, flipped classroom.
-Alman xüsusi: Qrammatika blokları (hal/cins), Deutsche Welle, rəsmi üslub, texniki CLIL.
- İngilis xüsusi: Tələffüz AI (ELSA), idiomatika, Hollywood/pop media, biznes CLIL.
Müasir metodlar hər iki dili ənənəvi 1-2 ildən 6 aya endirərək B1 səviyyəsinə çatdırır; Alman qrammatik dəqiqliyi ilə peşəkar uğur (DAAD, sənaye), İngilis isə qlobal çevikliyi ilə karyera və miqrasiya qapılarını açır. Texnologiya motivasiyanı 50% artırır, immersiya isə real kommunikasiyanı təmin edərək öyrənməni həyat boyu davamlı prosesə çevirir.
Açar sözlər: *təhsil, müasir texnologiyalar, metodlar, qrammatika, inteqrasiya*

GİRİŞ

Əsrlər boyu xarici dillərin tədrisinin müxtəlif üsulları, tədrisin məqsəd və vəzifələri, məktəblər, təlimə yanaşmalar mövcud olmuşdur. Xarici dillərin öyrənilməsinə ilk növbədə dövlətin, sonra isə cəmiyyətin tələbatına uyğun olaraq yeni tədris metodları işlənib hazırlanmışdır. Alimlər müxtəlif sahələrdə: fəlsəfə, psixologiya, dilçilik və s. üzrə universal tədris metodu tapmağa cəhd etmişlər.

Bu gün universitetin xarici dil müəllimi tələbələrin dil biliklərindəki boşluqları tez bir zamanda düzəltməyə kömək etməli, onlara xarici dildən peşəkar bilik və bacarıqlara yiyələnmə vasitəsi kimi istifadə etməyi öyrətməlidir. Qeyd etmək lazımdır ki, müxtəlif mərhələlərdə xarici dilin tədrisinin nəzəriyyəsi və praktikasına dair biliklər müəllimlərə "metodik fikrə geniş təhsil nöqteyi-nəzərindən

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

baxmağa" və onların güclü və zəif tərəflərini nəzərə alaraq müxtəlif metod və yanaşmaları birləşdirməyə imkan verir [11].

Bəzi dərsliklərdə mətnlərin sətir-sətir düzülüşü göstərilirdi: birinci sətirdə xarici dildəki mətn, ikinci sətirdə onun transkripsiyası, üçüncü sətirdə isə hərfi tərcümə var idi. Qrammatik quruluş başqa dərsliklərdə olduğu kimi idi. Müəllimdən sonra mətni dəfələrlə təkrarladıqdan və transkripsiyanı oxuduqdan sonra tələbələrdən tərcüməni təhlil etməli və ona uyğun bədii tərcümə təklif etmələri tələb olunurdu. Bu təcrübə tələffüzlə məşğul olur, təhlil aparır, lüğət və qrammatikanı öyrənirdi. Qrammatik-tərcümə metodunun tərəfdarlarından fərqli olaraq, mətn-tərcümə metodunun tərəfdarları istifadə olunan qrammatikanı ətraflı öyrənməmiş, yalnız mətndə olan materialı təhlil etmişlər. Buna görə də qrammatika təlimatı qeyri-müntəzəm idi. Söz ehtiyatı hələ də xarici dildə ayrı-ayrı sözlərin və mətnlərin mexaniki əzbərlənməsi yolu ilə formalaşırdı. Bununla belə, bu metodun tərəfdarları ana dilindən xarici dilə tərcümənin istifadəsinə öncəlik etməklə dil tədrisi metodlarına mühüm töhfə vermişlər.

Dərslər üçün seçilmiş söz ehtiyatı real həyatdan götürülmüş mövzular və kommunikativ situasiyalarla müəyyən edilmiş, əhatə olunan qrammatik material üstünlük təşkil edən dil normalarına uyğun olmalıdır. Bu metodu inkişaf etdirən alimlər dərslərdə induksiyadan istifadə etməyi tövsiyə etdilər, bu zaman tələbələr nitqdə dil nümunəsinin istifadəsini müşahidə etməyə və dil nümunələrini müstəqil müəyyənləşdirməyə təşviq edildi. Sonra müəllim bu dil nümunələrini qaydalar və təlimatlardan istifadə edərək xüsusi bir sistemdə təşkil etdi. Birbaşa və təbii üsullar arasında əhəmiyyətli fərq ondan ibarət idi ki, birincisi müxtəlif dərəcədə dil materialını təkcə lüğətlə deyil, həm də qrammatika və fonetika ilə məhdudlaşdırırdı. İlk dəfə olaraq fonetik material elmi cəhətdən seçilmiş və əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirilmişdir [11].

Ölkəmizdə hər bir sahəyə xüsusi diqqət yetirilir, xüsusilə gənc nəslin tərbiyəsi həmişə əsas məsələlərdən biri olub. Məhz buna görə də yeni pedaqoji texnologiyaların təhsil sistemində tətbiqi, gənc nəslin təlim-tərbiyəsi, xüsusilə onlara xarici dillərin öyrədilməsi bu gün müəllimlərimizin əsas vəzifəsidir. Xarici dilləri mükəmməl bilmək bu gənc nəsil üçün zəruridir və onların gələcək həyat tərzini yaxşılaşdırmağa xidmət edəcəkdir. Bu məqamda ingilis dili və mədəniyyətinin öyrənilməsi də bizim üçün çox önəmlidir.

XIX əsrdən etibarən ingilis dilinin tədrisi metodu mətnləri oxumaq və tərcümə etməkdir. Bu yanaşma mətnlərin təhlili və onların tərcüməsi əsasında dil və lüğət anlayışını inkişaf etdirdi və nitq təcrübəsinə və dinləməyə çox diqqət yetirmədən qrammatika və tərcümə bacarıqlarını inkişaf etdirməyə yönəldilib.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

20-ci əsrin ortalarında diqqət şifahi nitqə və dinləməyə yönəldi və audiolinqvistika metodunun yaranmasına səbəb oldu. Burada ana dili danışanların orijinal nitqinin dinlənilməsi və təkrarlanmasının rolu vurğulanmış, yanaşmanın özü isə dil strukturlarının təqlidi və mexaniki əzbərlənməsi məqsədilə audiomateriallardan istifadə etməklə tələffüz və dinləyib-anlama bacarıqlarının inkişafına yönəldilmişdir.

20-ci əsrin sonu və 21-ci əsrin əvvəllərində əsas elementi ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı, yəni həyat vəziyyətlərində dilin praktiki istifadəsi, ingilis dilində tələbələr arasında qarşılıqlı əlaqəni nəzərdə tutan kommunikativ metod meydana çıxdı və kommunikativ metodun əsas vəzifəsi tələbələrə müxtəlif kontekstlərdə ingilis dilində ünsiyyət qurmaq bacarığını təmin etməkdir [10].

MATERİAL VƏ METODLAR

Məqalə bir neçə fərqli metodik yanaşmanın təsvirini və müqayisəsini özündə birləşdirir, yəni birləşdirilmiş (kompleks, sintetik) metodla yazılıb. Konkret olaraq məqalə tərtibində hansı metodlardan istifadə olunub onlara nəzər yetirək:

1. Tarixi-müqayisəli metod (diaxron analiz)

Məqalənin əvvəlində (“əsrlər boyu”, “XIX əsrdən etibarən”, “20-ci əsrin ortalarında”, “2020-ci illərdə” və s.) dil tədrisi metodlarının zamanla dəyişməsi göstərilir Bu, tarixi-müqayisəli metodun tətbiqidir – yəni tədris metodlarının dövrə və mərhələlərə görə inkişaf dinamikası araşdırılır.

2. Təsviri-analitik metod

Məqalənin əsas hissəsində (məsələn, qrammatik-tərcümə metodu, audiolingval, kommunikativ, CLIL, oyunlaşdırma, AI və s.) hər bir metodun məqsədi, prinsipi, üstün və zəif cəhətləri sistemli şəkildə izah olunur. Bu, təsviri-analitik metodun klassik nümunəsidir – müəllif faktları sadalayır, sonra onların məzmununu və pedaqoji funksiyasını təhlil edir.

3. Müqayisəli-tipoloji metod

Məqalənin son hissəsində (“Alman və İngilis dillərinin öyrənilməsində müasir tədris metodlarının oxşar və fərqli cəhətləri”) iki sistem arasında müqayisə aparılır. Bu, müqayisəli-tipoloji metoddur – dillərin tədrisində ortaq və fərqli prinsiplər müəyyən edilir.

4. Müasir elmi-metodik yanaşmalar

Məqalənin son hissəsində AI, VR, CLIL, oyunlaşdırma və hibrid təlim kimi anlayışların işlədilməsi innovativ-metodik (müasir pedaqoji texnologiyalar) yanaşmaya əsaslanır. Bu, interdisiplinar və texnoloji metod sayılır – təlim texnologiyası, psixologiya və dilçilik arasında əlaqə yaradır.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

NƏTİCƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ

Müasir ingilis dilinin tədrisində şifahi və yazılı məşqləri, ənənəvi və innovativ metodları birləşdirən hibrid metodlar geniş yayılmışdır. Ənənəvi öyrənmə üsullarına nəzər salmaqla başlayaq:

- Layihə metodu rol oyunları, tədqiqat işləri, multimedia təqdimatları və yaradıcılıq tapşırıqları kimi müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi yolu ilə şagirdlərin tədris prosesində iştirakını nəzərdə tutan, tələbələri həvəsləndirən və öyrənilən materialın praktiki tətbiqini təmin edən ən uğurlu yanaşmalardan biri hesab olunur [9].
- İ.Frank tərəfindən hazırlanmış orijinalda oxuma yolu ilə dilin tədrisi metodu uyğunlaşdırılmış mətnləri paralel tərcümə və ayrı-ayrı sözlərin izahı ilə oxumaqla passiv öyrənməyə əsaslanır. Bu üsul rahat bir mühitdə dil bacarıqlarını təkmilləşdirir. Metod cəlbedici məzmunla məşğul olaraq assosiativ düşüncəni və yeni lüğətin yadda saxlanmasını stimullaşdırır.
- Audio-linqual metod xarici nitqi qulaqdan başa düşməyə və analogiya vasitəsilə yeni sözləri yadda saxlamağa yönəlib: dialoqlardan istifadə, qrammatik və leksik strukturlar üzərində iş, müxtəlif təhsil müəssisələrində (ali təhsil və dil məktəbləri) istifadə olunan ingilis dilində praktiki ünsiyyət, həm qrup, həm də fərdi dərslər üçün uyğundur.
- Təlim yanaşması strukturlaşdırılmış materiallara əsaslanan müstəqil dil öyrənilməsi və əldə edilmiş biliklərin praktiki tətbiqidir. Bu yanaşma tez-tez onlayn təlimdə istifadə olunur və yaxşı düşünülmüş kurikulum və təlim prosesinin planlaşdırılmasında uyğunlaşma qabiliyyəti ilə xarakterizə olunur.
- İntensiv yanaşma, toplu ifadələri əzbərləməyə və aktiv təcrübəyə diqqət yetirərək tez bir dil əldə etməyi hədəfləyir.

İnnovativ metodlara gəlincə, onların əsas xüsusiyyəti interaktiv lövhələr, kompüterlər, internet və multimedia materialları kimi müasir texnologiyalardan istifadədir. Onlar həmçinin tələbələrə ingilis dilini öyrənməyə onların motivasiyasını və marağını artıran tapşırıqlar, layihələr və mövzular seçmək imkanı verir və buna müxtəlif təlim formalarının həyata keçirilməsi və internetdə mövcud olan müxtəlif informasiya və təhsil resurslarından istifadə etməklə nail olunur:

- CLIL (Content and Language Integrated Learning) həm fənn, həm də dil biliklərinin eyni vaxtda necə öyrənilə biləcəyini nümayiş etdirən metoddur, məsələn, həm fənn biliyini, həm də dil səriştəsini eyni vaxtda genişləndirmək üçün ingilis dilində danışan ölkələrin tarixini ingilis dilində öyrənmək [9].
- Çevik displey texnologiyası təhsil prosesində inqilab edəcəyini vəd edir, çünki bu, elektron dərsliklərdən və materiallardan yüngül və asanlıqla daşına bilən cihazlarda istifadə etməyə imkan verir.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

- Oyunlaşdırma öyrənmə prosesinə oyun elementlərini daxil edən başqa bir innovativ üsuldur və ev tapşırığı kimi oyun elementləri və tapşırıqlardan istifadə dil öyrənməyə marağı artırır.
- Yeni texnologiyalar arasında biz süni intellektin və böyük verilənlərə əsaslanan alqoritmlərin istifadəsini vurğulayırıq ki, bu da müəllimlərin vaxtına və resurslarına qənaət edərək saniyələr ərzində hər bir şagird üçün fərdiləşdirilmiş təlim planı yarada bilər.
- Onlayn platformalar və sosial media yerli danışanlarla qarşılıqlı əlaqə, resursların mübadiləsi və öyrənmə icmalarında iştirak üçün platformadır və belə texnologiyaların inteqrasiyası təlim prosesini zənginləşdirir.
- Mobil proqramlar hər yerdə və istənilən vaxt tədris materiallarına çıxışı təmin edir, multimedia effektləri ilə materialın rəngarəng təqdimatını, məşqlərin avtomatik və sürətli yoxlanılmasını və effektiv distant təhsil imkanlarını təklif edir və belə tətbiqlərə misal olaraq video dərsləri, audio podkastları və dilin müstəqil öyrənilməsi üçün interaktiv məşqlər və testlərlə təchiz olunmuş təlim proqramlarını göstərmək olar [6].

Bununla belə, mobil texnologiyaların təhsilə inteqrasiyası zamanı çatışmazlıqları da nəzərə almaq lazımdır. Məsələn, bəzi təhsil müəssisələrində qadcetlərdən istifadə məhdudlaşdırılır, bəzi müəllimlər isə yeni texnologiyaların mənimsənilməsi üçün əlavə vaxt tələb edir. Bundan əlavə, təhsil proqramlarının seçimi onların məzmun keyfiyyətinə, müxtəlif əməliyyat sistemlərində mövcudluğuna və cihazların kiçik ekranlarına uyğunlaşdırılmalı olan dizayna əsaslanmalıdır.

Yəni ingilis dilinin tədrisinin yeni metodlarının tədris prosesinə tətbiqi tez-tez çətinliklərlə qarşılaşır, bunlara daxildir: [1]:

1. müəllimlərin əlavə səylər və maarifləndirici tədbirlər tələb edən qabaqcıl texnologiyalardan istifadəyə uyğunlaşması;
2. sinifdə qadcetlərdən və mobil proqramlardan istifadə ilə bağlı təhsil müəssisələrinin siyasəti ilə qoyulan məhdudiyyətlər;
3. hər bir tələbənin mobil proqramlarla işləmək və internetə çıxışı üçün zəruri texniki vasitələrlə təmin edilməsi zərurəti;
4. tələbələr arasında texniki təchizat və internetə çıxış səviyyəsində müxtəliflik, yəni təhsilə çıxış imkanlarında fərqlər.

Bu problemlərin həlli həm pedaqoji kadrların hazırlanması və dəstəklənməsi, həm də təhsil müəssisələrində texnologiya siyasətlərinin nəzərdən keçirilməsi və hər bir tələbə üçün texniki resurslara və internetə bərabər çıxış üçün şərait yaradılmasını özündə əks etdirən yanaşmadır [12].

İndi isə Alman dilinin öyrənilməsində müasir tədris metodlarına nəzər yetirək.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

Xarici dillərin tədrisi metodikasında şagirdlərin təlim prosesinə marağı, müxtəlif fəaliyyətlərdə real iştirakı lazımi səviyyədə deyil və ya saxtalaşdırılır. Bunun səbəbi bir çox məktəblərin alman dilli xalqlarla əlaqəsinin olmamasıdır. Alman dilini öyrənməkdə əsas məqsədimiz almandilli xalqlarla ünsiyyətdir. Hər bir müəllimin vəzifəsi şagirdlərin dərsə marağını daim saxlamaq və artırmaqdır. Məktəblilərin diqqətini cəlb etməyin yollarından biri də dərslərin qeyri-standart formasıdır. Çünki bu cür üsullar şagirdlərin diqqətini cəlb edir, onların elmə marağını artırır və materialın daha yaxşı mənimsənilməsinə kömək edir. Qeyri-standart dərs formalarına ekskursiyalar, tematik dərslər, didaktik oyunlar və təbii ki, qrup işi daxildir. Dilin öyrənilməsində aktiv dil öyrətmə metodları mühüm rol oynayır. Fəal təlim metodları tədris materialının mənimsənilməsi prosesində şagirdlərin fəal təfəkkür və təcrübəyə cəlb olunmasına kömək edən üsullardır. N.M.Kleimenova vurğulayır ki, empirik yolla əldə edilən biliklər ən dərin və hərtərəflidir. Xarici dilin effektiv olması üçün dərs fərqli qurulmalı, şagirdlərin diqqətini cəlb etməli, ən əsası isə onları müstəqil şəkildə dili öyrənməyə təşviq etməlidir.

Təhsil praktikasında fərdi fəallıq problemi ən aktual məsələlərdən biridir. E.İ. İtelson "Tələbələrin akademik bir fənN kimi xarici dillərə münasibəti haqqında" məqaləsində yazır ki, "şagirdlərin dilə marağını düzgün formalaşdırmaqla onların dil öyrənməsində yaxşı nəticələr əldə etmək olar". Məqalədə tələbələrin xarici dilə mənfi münasibətinə təsir edən səbəblərdən bəhs edilir, bunlara aşağıdakılar daxildir:

-xarici dillərin öyrənilməsinin vacibliyi haqqında daimi və tam izahatların olmaması;

- qeyri-ənənəvi təhsil bu dil materialının məntiqi və mənalı əzbərlənməsini təşviq etmir, yalnız şagirdləri intuitiv qavramağa yönəldir.

- müəllim öyrənənlərin spesifik xüsusiyyətlərini nəzərə almır. Xarici dilin tədrisi metodikası şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərini və tələbə biliklərinin əhatə dairəsinin genişlənmə dərəcəsini nəzərə almalıdır.

Bundan əlavə, dərslərin təşkili ilə şagirdlərin intellektual tələbatları arasında ardıcıllığın olmaması məktəblilərdə öyrənilən fənnə marağın itməsinə səbəb olur. Bu problemləri aradan qaldırmaq üçün E.İ. İtelson müəllimə xarici dilin coğrafiya, tarix, ədəbiyyatla ayrılmaz əlaqəsini təklif edir. Xarici dil fənnində tələbələr digər fənlər üzrə əldə etdikləri biliklərdən istifadə etməlidirlər. Həmçinin xarici dil dərslərində şagirdlər ədəbiyyat, coğrafiya, tarix, biologiya fənləri üzrə biliklərini möhkəmləndirməyə diqqət yetirməlidirlər. Son zamanlar müasir tələbələrin kompüterə və internetə marağı artdığı üçün M.M. Sakratova və M.V. Konovka interaktiv dərsləri bu mövzu ilə əlaqələndirməyi təklif edirlər. Bundan əlavə, bəzi müəllimlər sinifdən kənarda, təbiətdə dərslər təşkil edə bilərlər. Qeyd etmək lazımdır ki, xarici dilin tədrisinin spesifikliyi digər məktəb fənlərinin

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

tədrisinin xüsusiyyətlərindən köklü şəkildə fərqlənir. S.S. Kuklina "xarici dil" fənninin "ana dili" fənnindən, eləcə də digər məktəb fənlərindən fərqləndiyini müdafiə edir. Onların fərqləri nədir?

Xarici dil ana dilinin yerinə yetirdiyi bütün funksiyaları yerinə yetirə bilməz. Dil ilk növbədə uşağa ətraf mühitlə bağlı sosial təcrübə toplamağa xidmət edir. Sonra uşaq dil vasitəsilə həmsöhbətə fikrini bildirir. Məktəb təhsili kontekstində xarici dil ana dilinin bu funksiyalarını yerinə yetirə bilməz. Xarici dil öyrənmək çox vaxt koqnitiv ehtiyacı ödəmək və ya fikirlərini başqa dildə ifadə etmək üsuludur. Xarici dilin digər fənlərdən əsas fərqi odur ki, başqa fənlər də xarici dildə tədris oluna bilər. Metodistlər dilin mənimsənilməsində kənardan idarə olunan assimilyasiya fenomeninin qarşısını almaq üçün dilin tədrisi prosesini bir neçə mərhələyə bölürlər. S.S.Kuklina deyir ki, təlim prosesi əsl mədəniyyətlərarası ünsiyyət nümunəsidir. O, xarici dil öyrənmə prosesini dörd mərhələyə bölür:

1. Nitq bacarıqlarının formalaşdırılması;
2. Nitq bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi;
3. Nitq bacarıqlarının inkişafı;
4. Ünsiyyət qurmağın öyrənilməsi.

Bu mərhələlərin hər birində məktəb uşaqlarının həyata keçirdikləri öyrənmə davranışlarını müşahidə edirik. Müşahidə prosesində görürük ki, məktəb şagirdi dili ilkin mərhələdə öyrənir və qabaqcıl mərhələdə xarici dildə öz fikrini ifadə edir, yeni sosial təcrübələri mənimsəyir. Yuxarıda göstərilənlərin hamısı bizə xarici dilin tədrisi prosesində onun xüsusiyyətlərini öyrənməyə kömək edəcəkdir.

Şagird fəaliyyəti 3 növə bölünür:

-*Reproduktiv fəaliyyət*: şagirdlər yadda saxlamaq, zənginləşdirmək, modelə uyğun tətbiq üsullarını mənimsəmək istəyirlər.

- *Tərcümə fəaliyyəti* şagirdin öyrənilənin mənasını anlamaq, əlaqələr qurmaq, dəyişən mühitdə biliklərin tətbiqi üsullarına yiyələnmək istəyidir.

- *Yaradıcı fəaliyyət* dedikdə, şagirdin biliyi nəzəri cəhətdən dərk etmək, müstəqil olaraq problemləri axtarmaq, intensiv idrak maraqları göstərmək istəyi başa düşülür.

Fəal təlim metodlarının özəlliyi ondan ibarətdir ki, onlar praktiki və əqli fəaliyyətin stimullaşdırılmasına əsaslanır, onsuz biliklərin mənimsənilməsində irəliləyiş yoxdur. Çox vaxt aktiv tədris metodlarına gəldikdə, onlar qruplarda işləyən tələbələrə (komanda işi, layihə fəaliyyəti) istinad edirlər, lakin bu, tamamilə doğru deyil. E.L. Berdnikovanın tərtib etdiyi cədvəldə deyilir ki, dil öyrənməkdə maraqlı olanların həmin dildə daha çox danışması və ünsiyyət qurması vacibdir, sadəcə onu əzbərləmək kifayət deyil.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

Məktəbdə alman dilinin tədrisi metodikasının seçimi konkret dərsin məqsəd və vəzifələrindən, şagirdlərin hazırlıq səviyyəsindən, müəllimin yaradıcılığından asılıdır. Aşağıda ən təsirli üsulları nəzərdən keçirəcəyik [13].

Birgə öyrənmə. Xarici dilin tədrisi tələbə mərkəzli yanaşmanın həyata keçirilməsini, hər bir iştirakçının sinif yoldaşları ilə bir-birindən asılı və qarşılıqlı əlaqədə olduğu bir tapşırıq üzərində birgə işləmək üçün tələbələri qruplara təşkil etməyi nəzərdə tutur [2]. Bu pedaqoji məqsədə birgə təlim vasitəsilə nail olunur. Belə öyrənmənin mahiyyəti müəllimin əlverişli şərait yaratmasında və şagirdlərin birgə öyrənmə fəaliyyətini aktivləşdirməsindədir.

Alman dili dərsində birgə öyrənməni təşkil edərkən müəllim yalnız güclü və ya zəif şagirdlərdən ibarət qruplardan qaçaraq, şagirdlərin psixoloji uyğunluğu və dil bilikləri əsasında bir neçə qrup təşkil edir. Hər qrupa bütün qrup üzvlərinə rollar təyin edən tapşırıq verilir. Tapşırıq qrupun fəaliyyətinə əsasən hərtərəfli qiymətləndirilir. Əməkdaşlıq təkcə özü üçün deyil, həm də bütün qrup üçün məsuliyyət hissi yaradır, çünki uğur hər bir iştirakçının işindən asılıdır. Bu üsul şagirdlər arasında öz motivasiyasını artırır, kiçik qruplarda işləmək isə onlara müəllimin birbaşa nəzarəti olmadan tapşırıqları yerinə yetirməyə və yaradıcılıqlarını nümayiş etdirməyə imkan verir. Qeyd etmək lazımdır ki, birgə öyrənmə qrammatika və lüğət təlimində, layihə əsaslı fəaliyyətlərdə, ev tapşırıqlarının qiymətləndirilməsində və mətnin oxunmasında ən effektivdir. Məsələn, mətn əsaslı tapşırıq qruplarda təşkil olunarsa, daha effektiv və daha böyük maraqla yerinə yetiriləcəkdir. Ən güclü şagirdin müəllim kimi çıxış etdiyi "Müəllim-şagird" oyununu oynayan şagirdlər müxtəlif tapşırıqları yerinə yetirir və son mərhələdə bir-birini yoxlayır və qiymət verirlər.

Case Metod. Bu üsul, ilk növbədə, müxtəlif sosial rolları əhatə edən müxtəlif vəziyyətlərin və məsələlərin həlli üçün bacarıqların inkişafına yönəlmişdir. Keys metodu real həyat situasiyalarına əsaslanan xarici dillərin tədrisinin interaktiv üsuludur [5]. Onun mahiyyəti müxtəlif problemli situasiyalardan istifadə edilməsindən ibarətdir ki, onların həlli tələbələrin problemin formalaşdırılması, məqsəd qoyma, fərziyyə yaratmaq və müstəqil tədqiqat bacarıqlarının inkişafına kömək edəcəkdir. Bu üsul dialoq nitqinin və lüğətin konsolidasiya mərhələsində, müzakirə dərslərinin, dəyirmi masaların, işgüzar oyunların təşkilində və Vahid Dövlət İmtahanının C hissəsinə hazırlıq zamanı ən effektivdir.

Keys metodundan istifadə edilən dərsdə müəllim sinfi 4-5 nəfərlik bir neçə qrupa və bir fokus qrupa bölür. Keys-tədqiqat strukturu problemli öyrənmə vəziyyətinin (məsələn, "Mənim Gələcək Peşəm: Valideynlərimin İzi ilə: Müsbət və mənfi cəhətlər", "Dünyada avtostop" və s.) müxtəlif perspektivlərdən araşdırılmasını nəzərdə tutur. Sinif qruplara bölündükdən və problemi izah etdikdən sonra uşaqlara hər qrup üçün təqdimat hazırlamaq üçün vaxt verilir. Sonra fokus qrup üzvləri sinif

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

yoldaşlarının təqdimatlarını, onların müsbət və mənfi cəhətlərini dinləyir və ən obyektiv olanı seçərək onları qiymətləndirirlər.

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları informasiyanın yığılması, saxlanması, ötürülməsi və nümayişi üçün inteqrasiya olunmuş metodlar və müxtəlif texniki vasitələr sistemi və ya daha geniş mənada müxtəlif növ hesablama və telekommunikasiya vasitələri ilə həyata keçirilən informasiya ilə qarşılıqlı əlaqə prosesləri məcmusudur [4]. Hazırda İKT məktəbdə xarici dil dərslərində istifadə üçün qeyri-məhdud imkanlar təklif edir: kompüterlər, interaktiv lövhələr, audio və video displey avadanlığı, elektron dərsliklər və lüğətlər, multimedia təqdimatları ilə yanaşı, xarici dil kommunikativ səriştəsinin bütün bacarıqlarının öyrədilməsi üçün böyük potensial təklif edir. Bundan əlavə, İKT tələbələrin motivasiyasını artırır, onların idrak fəaliyyətini təşviq edir və biliyin effektiv və vaxtında qiymətləndirilməsinə imkan verir.

Alman dili dərslərində İKT-dən istifadə media təhsilinin elementidir, yəni bu ünsiyyət növü ilə ünsiyyət mədəniyyətini inkişaf etdirmək, kommunikativ səriştəni inkişaf etdirmək, yaradıcı potensialı, tənqidi düşünmə bacarıqlarını üzə çıxarmaq, media məlumatlarını şərh etmək və təhlil etmək üçün media vasitəsilə şəxsi inkişaf prosesidir [3]. İnternetdə sərbəst mövcud olan media informasiya formalarının müxtəlifliyi müəllimə alman dilini öyrətmək üçün lazımi autentik vasitələrlə təmin edir: müxtəlif tematik mətnlər, video və audio faylları olan təhsil portalları, xəbər saytları, alman dilli kanalların onlayn yayımları, filmlər və s. dil mühitinə adaptasiya, linqvistik və mədəni məlumatlara yiyələnmək.

Dil portfeli. Dil portfeli tələbənin alman dilini mənimsəmə təcrübəsini və ya nəticələrini əks etdirən tədris materialları toplusuna əsaslanan xarici dillərin tədrisinin innovativ metodudur [7]. Alman dilinin öyrənilməsi məqsədlərinə çatmaq üçün bu kompleks yanaşma tələbələrin düşüncəsini və yaradıcılığını inkişaf etdirir, onların müstəqilliyini və işlərinin nəticələrinə görə məsuliyyətini artırır.

Dil portfeli tək bir mövzu ətrafında təşkil oluna bilər və ya daha geniş bir təhsil dövründən işlərin toplusunu daxil edə bilər. Tipik olaraq, dil portfelinə tələbənin irəliləyiş tarixi, ev tapşırıqları və müstəqil tapşırıqlar, testlər, hesabatlar və yaradıcı tapşırıqlar (inşalar, layihələr, təqdimatlar və s.) kimi bölmələr daxildir. Tələbənin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən bu sistemləşdirmə və tamamlanmış işlərin toplanması onların alman dilinin öyrənilməsinin fərdi ehtiyaclarına uyğunlaşdırılıb.

Nəticə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, məktəblərdə alman dilinin tədrisində innovativ texnologiyalar şagirdlərin şəxsi keyfiyyətlərini inkişaf etdirməyə, onların xarici dil öyrənməyə motivasiyasını artırmağa, müəllimin məhsuldarlığını və səmərəliliyini artırmağa və nəticədə təhsilin

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

keyfiyyətini yüksəltməyə kömək edir. Müxtəlif metodlardan kompleks istifadə, eləcə də tədris materiallarının seçilməsinə balanslaşdırılmış yanaşma təhsil prosesinin uğurunun açarıdır [14].

Xarici dillərin tədrisinin audiolingual və audiovizual metodlar

Bu üsullar dilin strukturlar toplusu kimi linqvistik konsepsiyasını, eləcə də insan davranışını "stimul-cavab-möhkəmləndirmə" düsturu əsasında əsaslandıran bixeviorizmin psixoloji nəzəriyyəsini əks etdirir. Bu, hər iki metodun mahiyyətini təşkil edir: dilin hazır formulları (strukturları) vasitəsilə təqdim edilməsi və texniki təlim vasitələrindən (nitq laboratoriyası, maqnitofon və s.) istifadə edərək onları əzbərləmək. Audiovizual metod, eşitmə stimulu oynanarkən "şəkil" (slaydlar, filmlər, videolar və s.) təqdim etməklə əldə edilən məlumat qəbulunun vizual və eşitmə kanallarından maksimum istifadə ilə xarakterizə olunur. Bunun sabit assosiasiyaların formalaşmasına və nəticədə stimullardan biri (görmə və ya eşitmə) və sonradan hər ikisi çıxarıldıqda belə təkrarlanan nitq strukturlarının avtomatik mənimsənilməsinə kömək edəcəyi gözlənilir.

Bu metodların hər ikisi elmi əsaslarına görə çox maraqlıdır. Hər bir addım linqvistik və psixoloji baxımdan izah olunur. Həm audiolingual, həm də audiovizual üsullar çox intensivdir, həm müəllimin iştirakı ilə, həm də texniki təlim vasitələrindən müstəqil şəkildə istifadə etməklə çox saatlıq təlim tələb edir. Təlimin məqsədi, birbaşa metodda olduğu kimi, "canlı" dilə yiyələnməkdir.

Danışıq dominant bacarıq olur, onun inkişafı həm tələbələrin, həm də müəllimlərin bütün səylərinin mərkəzindədir. Zamanın intensivliyi, texniki tədris vasitələrindən istifadə və materialın təkrar-təkrar təkrarlanması bacarıqların, xüsusən nitqin inkişafının müəyyən səviyyəsinə nisbətən sürətlə nail olmağa imkan verir.

Hər iki metod üçün mühüm fundamental məqam qrammatikanı öyrənmək üçün induktiv yanaşma olaraq qalır – nümunələrdən qaydalara qədər.

1990-cı illərdən etibarən texnologiya inteqrasiyası sürətləndi. İnternetin yayılması ilə onlayn platformalar (məsələn, dil mübadiləsi saytları) və multimedia resursları (podkastlar, YouTube videoları) ənənəvi dərslikləri əvəz etməyə başladı. Bu dəyişiklik öyrənməni fərdiləşdirdi: öyrənən öz sürətində irəliləyə bilir, səhv etməkdən qorxmur və real vaxtda rəy alır. 2010-cu illərdə mobil tətbiqətlərin (apps) yüksəlişi – Duolingo, Babbel, Memrise kimi – gamifikasiyanı (oyun elementləri: xallar, səviyyələr, mükafatlar) dil öyrənməyə gətirdi. Bu, motivasiyanı artırdı, çünki ənənəvi metodlarda öyrənənlərin 80%-i ilk aylarda tərk edirdi, gamifikasiya ilə isə davamlılıq 50%-ə qədər yüksəldi.

2020-ci illərdə süni intellekt (AI) və virtual reallıq (VR) müasir tədrisin zirvəsinə çevrildi. AI əsaslı platformalar (ChatGPT, Grok kimi modellər və ya xüsusi dil botları) öyrənənlərlə real vaxtda söhbət edir, qrammatika səhvlərini düzəldir və fərdi öyrənmə planları yaradır. Pandemiya dövründə

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

(2020-2022) onlayn öyrənmənin artması bu texnologiyaları məcburi etdi, nəticədə hibrid modellər (sinif + onlayn) standartlaşdı.

Alman və İngilis dillərinin öyrənilməsində müasir tədris metodlarının oxşar və fərqli cəhətləri

Müasir dil tədrisi həm Alman, həm də İngilis dilləri üçün ortaq qlobal tendensiyalara əsaslanır, lakin dillərin qrammatik quruluşu, mədəni konteksti və istifadə sahələri fərqlər yaradır. Aşağıda bu metodların oxşar cəhətləri əvvəl, sonra isə fərqli cəhətləri geniş və mətn formasında təqdim olunur.

Oxşar cəhətlər

Hər iki dilin öyrənilməsində müasir metodlar kommunikasiya qabiliyyətini prioritetləşdirir. Ənənəvi qrammatika-çeviri metodundan uzaqlaşaraq, hər iki halda Communicative Language Teaching (CLT) və Task-Based Learning (TBL) əsas çərçivəni təşkil edir. Öyrənənlər real həyat ssenariləri – məsələn, hava limanında bilet almaq, iş müsahibəsi keçirmək və ya restoranda sifariş vermək – vasitəsilə dilin funksional istifadəsini mənimsəyirlər. Bu yanaşma öyrənənin passiv bilik əvəzinə aktiv bacarıq qazanmasını təmin edir.

Texnologiya inteqrasiyası hər iki dil üçün eynidir. Duolingo, Babbel, Memrise kimi mobil tətbiqətlər gamifikasiya elementləri ilə (xallar, səviyyələr, gündəlik tapşırıqlar) motivasiyanı artırır. Süni intellekt əsaslı platformalar – məsələn, ChatGPT, Grok və ya xüsusi dil botları – hər iki dil üçün real vaxtda dialoq, qrammatika düzəlişi və fərdi öyrənmə planları təklif edir. Virtual reallıq (VR) tətbiqələri, məsələn Mondly VR, öyrənəni virtual London kafesinə və ya Berlin küçəsinə aparır, immersiv təcrübə yaradır. Podkastlar, YouTube kanalları və Netflix serialları (subtitrlərlə) hər iki dil üçün passiv dinləmə və lüğət genişləndirmə vasitəsidir.

Spaced Repetition Systems (SRS) – Anki, Quizlet – hər iki dilin lüğət öyrənilməsində istifadə olunur. Bu alqoritmlər öyrənənin unutma əyrisini izləyərək məlumatı optimal intervallarla təkrarlayır, uzunmüddətli yaddaş saxlanmasını təmin edir. Hibrid öyrənmə modelləri (sinif daxili + onlayn) pandemiyadan sonra hər iki dil üçün standartlaşdı. Flipped Classroom (evdə video izləmək, sinifdə tətbiq etmək) və dil mübadiləsi platformaları (Tandem, HelloTalk) hər iki dilin öyrənənləri üçün sosial və praktiki təcrübə təklif edir.

İmtahan sistemlərində də oxşarlıq var: əvvəllər qrammatikaya fokuslanan TOEFL/IELTS (İngilis) və TestDaF (Alman) indi kommunikasiya, dinləmə və danışma bacarıqlarını ön plana çıxarır. Hər iki dil üçün CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) səviyyələri (A1-C2) standartlaşdırılıb, öyrənmə nəticələrinin qlobal müqayisəsini mümkün edir.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

Fərqli cəhətlər

Alman dilinin qrammatik mürəkkəbliyi (dörd hal, üç cins, uzun birləşmiş sözlər) səbəbindən tədris daha strukturizə və sistemli olur. İngilis dilində isə qrammatika nisbətən sadə olduğundan (məsələn, hal sistemi yoxdur), fokus dərhal danışma və idiomatik ifadələrə keçir. Alman dilində öyrənənlər əvvəlcə artikelləri (der, die, das) və hal dəyişikliklərini mənimsəməli olur, buna görə Goethe-Institut kimi qurumlar hələ də qrammatika bloklarını ön plana çıxarır. İngilis dilində isə British Council və ya American English kursları qrammatikanı kontekst daxilində, dialoqlarla öyrədir.

İmmersiv təcrübələr fərqlidir. İngilis dili qlobal media ilə (Hollywood filmləri, pop mahnılar, Netflix) təbii batırma təklif edir – öyrənən evində oturub passiv şəkildə məruz qalır. Alman dilində isə immersiya daha çox aktiv səy tələb edir: Deutsche Welle, ARD kimi media resursları istifadə olunur, lakin mədəni nüansları (məsələn, hörmət formaları Sie/Du) anlamaq üçün Almaniyaya səyahət və ya native speaker ilə sıx təmas tövsiyə olunur. Buna görə Alman dilində Tandem Learning və dil mübadiləsi daha vacibdir [8].

Texnologiya tətbiqində də fərqlər var. İngilis dilində tələffüz təlimi üçün ELSA Speak kimi AI alətləri geniş yayılıb, çünki fonetika (stress, intonation) önəmlidir. Alman dilində isə tələffüzdən çox qrammatik düzgünlük vurğulanır, buna görə Lingodeer kimi apps mürəkkəb cümlə quruluşlarını vizuallaşdırır. VR tətbiqələrində İngilis dilində biznes və ya səyahət ssenariləri üstünlük təşkil edir, Alman dilində isə rəsmi yazışmalar (e-poçt, sənəd) və texniki mövzular (mühəndislik, elm) daha çox yer alır.

Mədəni və peşə yönümlü fərqlər də mövcuddur. İngilis dilində Content and Language Integrated Learning (CLIL) daha çox biznes, IT və qlobal kommunikasiya ilə əlaqəli olur. Alman dilində isə CLIL sənaye, avtomobil sektoru (Volkswagen, BMW) və akademik tədqiqatlarla inteqrasiya olunur. İmtahanlarda da fərq var: Cambridge English (İngilis) idiomatik ifadələrə və yaradıcılıq yazısına üstünlük verir, Goethe-Zertifikat (Alman) isə dəqiq qrammatika və rəsmi üsluba fokuslanır.

Motivasiya amilləri də fərqlidir. İngilis dili "qlobal uğur açarı" kimi qəbul olunur, buna görə öyrənənlər karyera və miqrasiya ilə motivasiya olunur. Alman dili isə daha çox Avropa İttifaqı daxilində təhsil (DAAD proqramları), iş (Almaniya iqtisadiyyatı) və mədəni maraqla əlaqəli olur. Buna görə Alman dilində öyrənmə daha uzunmüddətli və sistemli, İngilis dilində isə tez nəticəyə yönəlik olur.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

Nəticədə, hər iki dilin müasir tədrisi texnologiya, kommunikasiya və fərdiləşdirmə ilə birləşsə də, Alman dilində struktur və dəqiqlik, İngilis dilində isə çeviklik və qloballıq ön plandadır. Bu fərqlər öyrənənin məqsədinə uyğun metod seçməsini zəruri edir.

N.M.Kleimenova, S.S.Kuklina və E.L.Berdnikova, E.A.Pavlova, A.Yu.Yusupova məqalələrində təlimə fəal yanaşmanın vacibliyini vurğulayır və müəllimin öz işində əsas prinsiplərdən istifadə etməli olduğunu vurğulayır. Eləcə də N.M.Kleimenova və E.L. Berdnikova fəal tədris metodlarına əlavələr etməklə onları tədricən zənginləşdirir. Bir çox pedaqoqlar müxtəlif mövzularda hazırladıqları tədris texnologiyasından istifadə edərək öz təcrübələri haqqında yazmışlar. Məsələn, I.I.Petrichuk, ingilis dili dərsləri çərçivəsində müxtəlif layihələrin tətbiqi ilə bağlı çoxillik təcrübəsini tövsiyə edir. M.P. Klimenko dizayn metodunun tətbiqi prosesində orta məktəb şagirdlərinin dəyər yönümlülüyünün inkişafı və onun diqqətəlayiq cəhətləri haqqında yazır. Z.M. Davydova oyunu xarici dilləri öyrətmək üçün bir üsul kimi görür. M.A.Aryan dərs zamanı müxtəlif şəkillər daxil etməklə ünsiyyət qurmağı tövsiyə edir.

NƏTİCƏ

Xarici dillərin tədrisi tarix boyu cəmiyyətin, dövlətin və təhsil sisteminin tələbatlarına uyğun şəkildə dəyişmiş, hər dövrün elmi, texnoloji və pedaqoji yeniliklərinə əsaslanmışdır. XIX əsrdən başlayan qrammatik-tərcümə metodlarından XX əsrin audiolingval və kommunikativ yanaşmalarına, oradan da XXI əsrin rəqəmsal və süni intellekt əsaslı texnologiyalarına qədər dil tədrisi daim inkişaf etmişdir. Müasir dövrdə dil öyrənməsinin əsas məqsədi artıq yalnız qrammatikanın mənimsənilməsi deyil, real həyat situasiyalarında ünsiyyət bacarığının, mədəni anlayışın və interaktiv bacarıqların formalaşdırılmasıdır.

İngilis və Alman dillərinin tədrisi metodları ümumi qlobal istiqamətlərdə – kommunikativ yanaşma, texnologiyanın inteqrasiyası, hibrid təlim modelləri və fərdiləşdirilmiş öyrənmə prinsiplərində – birləşir. Hər iki dildə müasir təlim tələbəni mərkəzə qoyur, motivasiyanı artırmaq və öyrənməni praktik hala gətirmək üçün oyunlaşdırma, layihə əsaslı təlim, onlayn platformalar və süni intellektdən geniş istifadə edir.

Bununla belə, dillərin təbiəti və öyrənmə məqsədləri onların tədris strategiyalarında fərqlər yaradır. İngilis dili daha çox qlobal kommunikasiya, biznes və beynəlxalq təhsil məqsədlərinə yönəlmiş, çevik və dinamik metodlarla öyrədilir. Alman dili isə strukturlaşdırılmış, sistemli və akademik yanaşma tələb edir, çünki onun qrammatik mürəkkəbliyi və mədəni konteksti daha çox diqqət tələb edir.

Nəticə etibarilə, həm İngilis, həm də Alman dili tədrisində uğurun əsas açarı metodların inteqrasiyasında, yəni ənənəvi və innovativ üsulların balanslaşdırılmış şəkildə birləşdirilməsindədir.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

Müəllimlər üçün əsas vəzifə yalnız bilik ötürmək deyil, həm də tələbələrdə dil öyrənməyə davamlı maraq, yaradıcılıq və mədəniyyətlərarası ünsiyyət bacarığı formalaşdırmaqdır. Beləliklə, müasir dövrdə xarici dillərin tədrisi artıq sadəcə "dil öyrətmək" deyil, "qlobal düşünməyi və effektiv ünsiyyət qurmağı" öyrətmək deməkdir.

ƏDƏBİYYATLAR

1. Arzhanovskaya, A.V., Eltanskaya, E.A. (2023). Xarici dilin tədrisində tədris prosesinin dizaynında informasiya-kommunikasiya texnologiyaları: üstünlüklər və çatışmazlıqlar, MNKO. № 3 (100). - URL: https://cyberleninka.ru/article/n/informatsionno-kommunikatsionnye-tehnologii-v-proektirovanii-obrazovatelnogo-protsessa-pri-obuchenii-inostrannomu-yazyku (giriş tarixi: 02.04.2024).
2. Conson, D. (2001). Tədris Metodları. Kooperativ öyrənmə, D. Johnson, R. Johnson, E. Johnson-Holoubek / İngilis dilindən tərcümə edən Z.S. Zamçuk. Sankt-Peterburq: İqtisadiyyat Məktəbi, 256 s.
3. Fedorov, A.V. (2004). Media təhsili və media savadlılığı: universitetlər üçün dərslik. Taqanroq: Kuçma nəşriyyatı, 340 s.
4. Frolova, N.A. (2009). Xarici dillərin innovativ tədrisi metodları məsələsinə dair / Frolova N.A., Aleshchanova I.V. Pedaqoji elmlər. 1 (34). S. 111-164.
5. İlyina, O.K. (2009). İngilis dilinin tədrisi praktikasında keys metodundan istifadə, Dilçilik və regionşünaslıq: təhlil metodları, tədris texnologiyası. Moskva: MDBMİ-Universiteti, s. 253-261.
6. İsakova, D.K. (2021). İngilis dilinin tədrisində təhsil proqramlarından istifadə Gənc alim. № (363). – s.391-393. URL: https://moluch.ru/archive/363/81290/ (Daxil edilib: 04/02/2024).
7. İvançenko, T. Yu. (2013). Dil portfeli həyat boyu xarici dil öyrənmək strategiyası kimi, Gənc alim. № 5. s.704-707.
8. Sabirova, R.İ. (2019). İngilis dilinin tədrisinin müasir metodikası. Gənc alim. № 32 (270). s.149-152. URL: https://moluch.ru/archive/270/61984/ (giriş tarixi: 02.04.2024).
9. Əliluyeva, V.V. (2022). İngilis dilinin tədrisi: Müasir Metodlar və İnnovativ Trendlər, Filoloji Aspekt: Beynəlxalq Elmi və Praktiki Jurnal. Seriya: Dil və ədəbiyyatın tədrisi üsulları. № 04 (15). Bu ünvanda mövcuddur: https://scipress.ru/fam/articles/obuchenie-anglijskomu-yazyku-sovremennye-metody-i-innovatsionnye-napravleniya.html (Giriş tarixi: 08/02/2022).

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

10. Zuparova, S.Ş., Kayumova, G.A. (2021). Xarici dillərin tədrisi metodikası tarixindən İqtisadiyyat və cəmiyyət. №7 (86). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/iz-istorii-metodov-obucheniya-inostrannym-yazykam (giriş tarixi: 02.04.2024).
11. http://xn----8sbempclcwd3bmt.xn--p1ai/article/7655
12. https://scipress.ru/fam/articles/sovremennye-metody-metodiki-prepodavaniya-anglijskogo-yazyka-v-vuzakh.html
13. https://www.informio.ru/publications/id4360/Novatorskie-idei-v-prepodavanii-nemeckogo-jazyka-v-shkole
14. https://www.informio.ru/publications/id4360/Novatorskie-idei-v-prepodavanii-nemeckogo-jazyka-v-shkole

ABSTRACT

MODERN TEACHING METHODS IN THE LEARNING OF GERMAN AND ENGLISH

Dilbar Babayeva[1], Nurlana Babayeva[1]

[1]*Nakhchivan State Technical College under Nakhchivan State University, Nakhchivan, Azerbaijan*

This article discusses the German and English languages, their teaching methodologies, the broad opportunities available, the identification of student interest in learning these languages, and the application of new, innovative pedagogical technologies. Modern instruction has moved away from the traditional grammar-translation method, focusing instead on communication, technology, and personalization. For both languages, real-world skills are developed through approaches such as CLT (Communicative Language Teaching) and TBL (Task-Based Learning), as well as through the use of AI, VR, and immersive media; CEFR standards and hybrid learning models have become the global norm.

- Common approaches: Duolingo/Babbel (gamification), AI bots (for conversation and error correction), VR immersion, podcasts/Netflix, SRS (Spaced Repetition Systems, e.g., Anki), language exchange (Tandem), and the "flipped classroom" model.
- Specific to German: Grammar modules (focusing on cases and gender), *Deutsche Welle* resources, formal register, and technical CLIL (Content and Language Integrated Learning).
- Specific to English: AI-based pronunciation tools (e.g., ELSA), idioms, Hollywood/pop culture media, and business-oriented CLIL.

Modern methods enable learners to reach the B1 proficiency level in both languages in as little as six months—a significant reduction from the traditional 1–2 year timeframe. German, with its

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24250602

grammatical precision, fosters professional success (in academia—such as via DAAD—and industry), while English, with its global versatility, opens doors to career opportunities and migration. Technology boosts motivation by 50%, and immersion facilitates authentic communication, transforming learning into a continuous, lifelong process.

Keywords: *education, modern technologies, methods, grammar, integration*

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license